

Ömer Nasuhi Bilmen Hazretlerinin Makalelerini Neşir Projesi

Ömer Nasuhi Bilmen hazretleri Osmanlı Devleti'nde doğmuş, kendisini yetiştirmiş ve Cumhuriyet devri ilk dönem ulemamızın önemli şahsiyetlerinden birisi olmuştur. Kendisi hem talebelik ettiği vakitlerde hem de muallim olduğu vakitlerde çeşitli makaleler te'lif etmiştir. Bu makaleler çeşitli dergilerde Osmanlıca veya Türkçe olarak neşredilmiştir. Lakin günümüzde temiz bir şekilde yapılan bir baskısı ne yazık ki bulunmamaktadır. Biz de naçizane kendimizi hazretin fahrî talebesi olarak gördüğümüzden makalelerini yayına hazırlamaya karar verdik. Makaleleri hem latinize hem de latin harflerinden temize çekme yoluyla hazırlayıp yayınlamaya çalışıyoruz. Allah Ömer Nasuhi hazretlerine rahmet, bizleri de onun şefaatine nail eylesin. Tevfik yalnızca Allah'ın izniyledir. Şimdi yayınlayacağımız makaleyi latinize eden dostum Ahmet'e müteşekkirim. Makale, hazretin Medresetü'l-Kudat'ta talebeliği zamanında yazdığı bir makaledir. Orijinalini de incelemek isteyenler için Osmanlıca metni yazının sonuna ekledik. Niyazımız o ola ki istifâdeli olsun.

Ömer Nasuhi Bilmen Hazretlerinin Fahrî Talebeleri, 17 Ekim 2021

Adalet-i Şer'iyye¹

Edvar-ı kadime'den beri cem'iyyat-ı beşeriyyeyi idare eden heyetler tarafından ashab-ı ceraim hakkında tertib-i mecazata tevessül olunarak menafi-i ictimaiyye tahtı temine alınmışsada meatteessüf birçok asırlarda işbu tertib-i mecazat salahiyeti mecrayı adaleti ğaip ederek bir seyl-i huruşan gibi akvam ve ümemin inhitat ve izmihlaline sebep olmuştur.

Sahaif-i tarihiyye nazar-ı mütalaaya alınırda görülür ki mukadderat-ı milleti yed-i insafına alan bir nice müteğallibin. İcra-ı adalet perdesi altında insanları ne kadar işkencelere giriftar etmiş; zavallı mazlumların hazin hazin feryadından acı acı nuhatından asla müteessir olmamışlardır.

İşte bütün kalpleri parçalayacak derecede feci olan o kadar mezalime nihayet vermek: insanları başka bir muhite, başka bir saha-i hak ve adalete iysal etmek üzere aleyhi ekmelüt'tahiyyat efendimiz ba's olunarak afak-ı beşeriyyette bir lem'a-i feyz ve intibah parlamaya başlamış; kevkebe-i islamiyyetin neşreylediği zerin, latif adalet nurlarıyla ilk evvel Arabistan ufukları tenevvür etmiş; akvam-ı kadime-i arab beyrinde öteden beri icra-ı tahribat eden adavat, muharabat mürtefii olarak ashab-ı zulm ve i'tisafa layık oldukları mecazata giriftar olmuşlardır.

Bir şair-i hâkimin:

والظلم من شيم النفوس، فإن تجد

ذا عِقَّةٍ، فلعلَّه لا يَظلم²

Dediği gibi insanlar garip bir tabiatda yaratılmış olduklarından her biri kendi menafi-i şahsiyyesini temin; kendi hevesat-ı nefsanıyyesini teskin hususunda her türlü vesaite

¹ (Beyânü'l-Hak Dergisi- 5. Cilt 108. Sayı-23 Mayıs 1911, <https://katalog.idp.org.tr/sayilar/144/5-cilt-108-sayi>)

² Zulüm nefsin mertebelerinden bir mertebedir, onurlu birine rastlarsan (onun kimseye) zulmettiğine rastlamazsın (Onda bu zulmetme hasletini bulamazsın). Tercüme: Recep Yiğit

müracaatta bulunur; bir maksad-ı muhayyelin, bir emel-i hiçâhîçin arkası sıra koşarak ebna-i cinsin hukuk-u tabiyyesini ihlal etmekten, daire-i hürriyetini tecavüz etmekten çekinmez.

Binaenaleyh insanları bu gibi itiyadat-ı redie'den, bu gibi harekât-ı gayr-i meşrua ve tecavüzat-ı adalet-i şikenane'den men için ahkam-ı adile-i şer'iyyenin bir kısım mühimmen-i mesail-i cezaiyye teşkil etmekte bulunmuştur.

Zaten cem'iyyat-ı siyasiyyenin devam-ı hayatı,efrad-ı beşeriyyenin asayiş ve emniyet-i tammeye mazhariyeti cereyan-ı adaleti temin, hukuk-u ibadî siyanet edecek mevad-ı mühimme-i cezaiyyenin vücuduna mütevakkıftır.

Alem-i İslamiyette adalet olanca manasıyla tecelli etmiş olduğundan ceraim tasnif edilerek tertib-i meczat hususunda her türlü levazım-ı muaddele, menafi-i içtimaiyyeye riayette bulunulmuştur. İşte ukubat-ı şer'iyyeden kısas, bu müddeanın en vazıh bir şahididir.

Malumdur ki kısas; cinayet-i fi nefis, cinayet-i maadune'n nefisde meşru olup bunun faide-i içtimaiyyesi; muvafık-ı hak ve adalet olması, gerek edille-i nakliyye ve gerek berahin-i akliyye ile mertebe-i vuzuha vasıl olmuş olduğundan bizce kıl ve kali muceb olacak hiçbir ciheti kalmamıştır.

Yalnız bazı müellifin-i ğarb, katl gibi ezhak-ı ruha müeddi olan bir cezanın aklen caiz, hikmet-i cezaya muvafık olup olmaması hususunda mütennevi' ve mutetalif efkara zahib olmuşlardır.

Bunlardan bir kısım cezaiyyun der ki; Herhangi bir cürüm olursa olsun ezhak-ı ruha müeddi olacak bir cezayı müstelzim olamaz. Bir mücrimi mahrum-i hayat etmek medeniyetle, haslet-i mübeccele-i ademiyyetle kabil-i telif değildir. Hükümetlerin daire-i salahiyeti dahilinde bulunan hakk-ı mecazat hiçbir zaman izale-i hayata bais olacak derecede addolunamaz, bir ceza kabil-i telafi olmalı, faide-i ahlâkiyyeyi haiz bulunmalıdır. Halbuki katl gibi bir cezada bunlar bulunamaz. Masum bir kimseyi an cehl-i idam etmek gibi ahval facianın zuhuru dahi

melhuz olduğundan bu gibi cezalar hiçbir vakit birinin meşruiyet iktisabı edemez. Diğer kısım erbab-ı hukuk ise der ki; “Hayat-ı içtimaiyyeyi temin için cemiyet-i beşeriyyenin malul bir uzvunu kat’ etmek zannedildiği kadar medeniyete, insaniyyete münâfî bir şey değildir.”

Cezanın kabili telafi, faide-i ıslahiyyeyi haiz bulunması ise her vakit mümkün olamaz. Cezada bulunması lazım olan evsaf-ı mahsusadan bir takımı da cezanın ibret-i bahş, cürm ile mütenasip, temin-i asayişe medar olması cihetidir. Binaenaleyh hey’et-i ictimaiyyenin hayat-ı siyasiyyesini tehlikeye ilka eden; yahut bigane bir ademi hayat kıymetdarından mehcür bırakan bir cânî hakkında katilden daha adilane bir ceza mı olabilir? Neden böyle bir ceza hükümetlerin daire-i salahiyeti dahilinde bulunmasın? Masum bir kimsenin bir eser-i cehalet olarak cezaen katlolunması ise ender vaki olacak mevaddendir.

Kütüb-ü tarihiyyeyi mütalaa eder; ezmane-i ibtidaıyyeden zamanımıza kadar bütün milel-i mütemeddine’nin muhit-i siyasiyelerine ihale-i nazar eyler iseniz görürsünüz ki bunlar asayiş ve emniyet-i umumıyyeyi muhafaza için idam cezasının vücuduna lüzum görmüşlerdir. Lakin şunu da itiraf ederiz ki bu gibi ağır cezaları tahdid etmeli; ehemiyeti fevkaladeyi haiz bulunmayan ceraim hakkında tayinden içtinap eylemelidir.

İşte bu sınıf cezaiyyunun fikri fukaha-i kiramın nazariyyat ve mütalaatına temas ettiğinden şayan-ı kabuldür. Fukaha-i izam hazerâtı şer-i şerifin emrettiği kısas-ı nefis hakkında pek büyük, pek vasi’ mütalaatta bulunmuşlardır. Bazı fukaha-i kiram katli; amd, hata, tesebbüben katil namlarıyla üç kısma taksim etmişlerse de gerek fukaha-i hanefiyyeden Ebubekir Razi ve gerek müteahhirin ulema, katli; amd, şib-i amd, hata mecrasına cari katli tesebbüben katilden ibaret olmak üzere beş kısma ayırmışlardır. Katlin işbu enva-i muhtelifesi arasında yalnız katl-i amd, muceb kısasdır. Binaenaleyh katl-i amd nedir? Tarif edelim. Katl-i amd: bir ademi tefrik-i eczaya müeddi olacak alet ve vesaitden biriyle kasden katleylemekden ibarettir. Bunda katilin mükellef, maktulün katile karşı müebbeden masum-u dem olması ve katil ile maktul

arasında şübhe-i vilad, şübhe-i mülk bulunmaması şartdır. Binaenaleyh bir sabinin, bir validin, bir malikin katli, muceb kisas değildir.

Reddü'l-Muhtar'da yazıyor ki: katl-i amd'de tefrik-i eczaya badi olacak mevadın isti'mali şart kılınmıştır. Zira amd; kasd kabilinden olduğundan buna delil-i zahirisiyle ıtla' hasıl olabilir; bu delil ise katilin alet-i mezkureyi isti'mal etmiş olmasıdır: artık bu delil, medluli makamına kaim olmuş olur; çünkü maarif-i zaniyye-i şer'iyyede delail; medlulatı makamına kaim olmaktadır.

İşte bir kimse ki masumu'd dem bir ademi bigayri hakkın alat-ı cerihadan biriyle bir suret-i vahşiyane mahrum-u hayat ediyor. Artık bu caninin hakkında kisasdan başka nasıl bir ceza tayin olunabilir? Cürm ile ceza beyrinde mümaselet lazım değil mi idi? İşte bu suretle ana riayet edilmiş oluyor ve bununla beraber ceza şahsi, ibret-i bahş olmak hassalarını da cami bulunuyor.

Müntesibin-i ilm-i hukukça malumdur ki mücrim hakkında tertip edilecek mecazatın esas-ı sahihi hakkında öteden beri birçok nazariyeler hasıl olmuştur. Bunlar içinde en ziyade haiz-i kıymet olan adalet-i mutlaka ve menfaat-i amme nazariyeleridir.

Binaenaleyh bir masumu katletmek fezahatında bulunan bir caninin katliyle adalet-i mutlaka ve böyle bir şeririn izale-i vücuduyla-bu gibi cinayet-i feciayı irtikaba müsteid olan eşhası mütenebbih olacağından menfaat-i amme temin edilmiş olur.

İşte subhanehu ve tekaddes hazretlerinin “وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ”³ nazm-ı ilahisi de bu müddeayı müeyyedir.

Ahbarat-ı tarihiyyedendir ki zaman-ı cahiliyyetde bir kabile efradından biri diğer kabileye mensup bir şahıs tarafından katlolunursa iki kabile beyrinde daiye-i intikam ile senelerce muharabat ve müsademat devam eder; sahib-i kuvvet olan kavimlerin zayıf olan kavimlere

³ Bakara Sûresi, 179 (Sizin için kısısta büyük bir hayat vardır.)

karşı yapmadıkları zulüm ve i'tisaf kalmaz idi. Ez cümle kabail-i Arap'tan Nadir ile Benî Kurayza beyninde bir katil vaki oldumu Nadir kabilesi sahib-i satvet olduğundan Benî Kurayza hakkında her türlü hareket-ı zalimanede bulunmaktan çekinmez idi. Hatta kendi kabilelerinden bir abde karşı Beni Kurayza'dan bir hür, kendi kabilelerinden bir kadın yerine Benî Kurayza'dan bir erkek katletmek üzere akd-i mukaveleye biçare Benî Kurayza'yı mecbur etmişlerdi.

Lakin İslâmiyet'in zuhuru ile bu gibi çirkin, vahşiyane adetlere meydan verilmeyerek her şahıs kendi yapmış olduğu fiilden me'sul tutulmuştur.

Cürm ile ceza beyninde müsavemet ve mümaselet bulunması lazım olduğundan katil-i müteammid hakkında kisasdan daha muvafık bir ceza tasavvur olunamayacağını arz etmiş idim. Şarih-i Hidaye, katl-i amd ile kisas beynindeki bu müsavemeti ıspat maksadıyla derki; “Ukubet-i mütenahiyenin meşruiyeti amdiyyetin vücuduna mütevakkıftır zira! Cinayet, amdiyyet ile tekâmül eder, cinayetin tekamülünü icap eden şeyin cezası ise bittabii ekmel olur.”

İşte bundan dolayıdır ki ulema-i hukuk; amd'i, esbab-ı müşeddede-i cezaiyyeden addetmişlerdir.

Tekmile-i Bahru'r Raik'de yazıyor ki; kisasın meşruiyeti “كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ”⁴ gibi edille-i şeriyeye ile sabittir. Bunun sebab-i meşruiyeti fesadün fil erdi raf ve izale etmektir; rükni katl ? yani ibade mensub bir fiildir ki âdeten onunla hayat zail olur. Şartı ise istifayı hakda ma'delet ve mümaseletdir. Çünkü; ecza-i seyyiat ve zıman-ı udvanatta mümaseletin meşrutiyeti “وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا”⁵ nazm-ı şerifiyle sabittir. Bir de cezanın icab-ı tenkisinde mazluma gadr; tezyidinde mücrime zulüm vardır. Gadr ve zulüm ise haramdır, gayr-i meşrudur. Şimdi Burada bir itiraz varid-i hatır oluyor. Şöyle ki; madem ki cürm ile

⁴ Bakara Sûresi, 178 (...Sizin üzerinize kisas farz olmuştur...)

⁵ En'am Sûresi, 160 (...her kim bir kötülük ile gelirse o ancak onun misli ile cezalandırılır...)

ceza beyninde mümaselet aranılıyor, o halde bir şahsı amden katletmekle bir cemaatin kısas olunması nasıl caiz olabilir? Halbuki bu emr-i meşrudur. Bu itiraza cevaben Zeylai şu gibi mütalaada bulunmuştur: Evet burada adem-i müsavat görüldüğünden kıyas olan katlolunmamaktır. Lakin bu kıyas icma-i sahabe ile terk olunmuştur. Hatta ehl-i San'a'dan yedi kimse biliştirak bir şahsı katletmiş olmakla Hazreti Ömer; cümlesi hakkında hükm-ü kısas icra etmiş ve “eğer bu katilde bütün ehl-i San'a iştirak etmiş olsalar eyd-i umumunu katleylerdim” diye ilan-ı adalette bulunmuştur. Mamafih ekseriya bir şahıs hasmını katil için kendi kuvvetini kafi göremez; başkalarının muavenetine müracaat ederek fiil-i mezkuru tasdi eyler; kısas ise hikmet-i zecrden naşi meşrudur. Binaenaleyh bunlardan her biri bir katil-i münferid addolunarak haklarında kısas icra olunmalıdır ki hayat-ı beşeriyye temin edilmiş olsun, birde zehuk ruh, gayr-i mütecezzi olduğundan bir cemaatin böyle kabil teczi olmayan bir şeyde iştiraki her biri hakkında cezanın tekamülünü, temadi-i tatbikini icab eder.

Bedayi' dahi bu babda Zeylai ile hemfikir olarak der ki: “Eğer bu gibi iştirak-i cürüm vukuunda şürekay-ı cinayetten her biri aynı ceza ile teczi edilmezse emr-i kısasdaki faide, hikmet-i inzicar fevt olarak herkes diğerinin inzimam-ı muavenetiyle fiil-i katle ictisar eder ve bu suretle ebvab-ı fesat açılmış olur.”

İşte bu gibi hikmet ve maslahata mebnidir ki birçok cezaiyyun ceraim-i müştereke eshabının bir minval-i meşruh tecziyesini tasvib etmişlerdir. Fransa ceza kanununda bir cürmün müşterek failleri kanunun serahati olmayan mevadde fail-i müstakil hakkında tertib olunacak cezanın her veçhile aynına tabi tutulmuştur bizim kanun-u cezanın 45. maddesinde dahi “Bir cürmün müşterek failleri kanunun serahati olmayan mevadde evvel cürmün fail-i müstakili gibi muhâzât olunur.” denilmiştir.

...Arz edildiği veçhile ezhak-ı ruh suretiyle tertip edilen cezalar ekser erbab-ı hukuk tarafından tasvib olunmuşsada mehma emken tahdid ve taklili cihetine gidilmeside ilaveten dermeyan edilmiştir. İşte şeriat-ı ğarra bu ciheti dahi herkesten ziyade nazar-ı itinaya aldığından beş

nev-i katilden yalnız amd'in mucib kısas olduğu beyan buyrulmuştur. Mamaafih kanun-u ceza ve usul-ü muhakemat-ı cezaiyyenin birinci maddelerinden zikrolunduğu veçhile kısas, hukuk-u şahsiyyeden (hakk-ı ıbad) olmakla bunun icrasını dava edip etmemek ashabının arzusuna muhavveldir. Bu babda hakk-ı afvını istimal edecek evliya-i katile mükafat-ı uhreviyye va'd olunmuş, hatta “فمن عفى له من أخيه شيء”⁶ nazm-ı şerifinde katil ile veliyy-i katil beyninde cinsiyet ve İslamiyet cihetiyle sabit olan uhuvvet zikrolunarak veli-i mezkurun rikkat ve atifeti tahrik buyrulmuştur.

İşte bütün bu mesrudattan anlaşılıyor ki İslamiyet beşeriyetin kadrini a'la, insanları lezaiz-i hayata, saadet-i dareyne mazhar etmek için min indillah ihsan buyrulmuş bir din-i adalet-i karindir.

İslamiyetin en parlak, en celi asar-ı adilesindendir ki bu muhit-i ulviyyede, bu sema-i münevverin zir-u zerinde yaşayan insanların -herhangi unsura mensup olursa olsun hakk-ı hayat ve hakk-ı masuniyeti her veçhile taht-ı temine alınmıştır.

Kütüphane-i şark ve garbı tezyin eden müellefat-ı hukukiyyeyi tetebbu edenler itiraf ederler ki; mahza rıza-i bari için sarf-ı mukadderatta bulunmuş olan fukaha-i İslamiyye'nin meydana getirdikleri ilm-i celil-i fıkıh her türlü kavanin-i muaddeletin menbağı, her türlü kavanin-i hukukiyyenin masdarı olmak vüs'at-ı harikuladesini haizdir. İslamlar bu saye-i ulviyyede akvam-ı sairenin desatir-i hukukiyyesine müracaatta bulunmak ihtiyacından varestedirler.

Vatanın terakkisi, alem-i islamiyyetin intibahı yolunda efnayı hayat etmiş olan hazreti Kemal, bir tetebbu-u medid'in, bir taharri-i hakikatin neticesi olmak üzere bakınız ne diyor: “Layık mıdır ki elde asumanı bir şariat ve ikiyüz milyon nüfus İslamiyye içinde ve bin sene zarfında ne kadar eazim gelmiş ise cümlesinin ecri ahiret için vakf-ı vücud etmeleriyle meydana gelen

⁶ Bakara Sûresi, 178 (...Kardeşi tarafından bir şey affedilirse...)

fıkıh gibi bir deryay-ı hakikat mevcut iken ecanibden iktibas-ı ahkam etmeğe kendimizi mecbur bilelim.”

Allah, Kemal-i nezihul hisali her türlü mazhar-ı ilahiyyesine mazhar eylesin ki ve kalem-i dilpezirin’i hayra ittihaz etmiş; yazmış olduğu parlak parlak eserleriyle, latif latif makaleleriyle millet-i İslamiyyenin tenvir-i fikrine ve tehzib-i ahlâkına hizmette bulunmuştur.

İşte bu kadar zengin, bu kadar mükemmel menba-ı hukuka mâlik olduğumuzu herkesten daha güzel takdir etmiş olacağı tabii bulunan kuvve-i kanuniyyemizden kaviyyen ümid ederiz ki milleti muhteşem-i nevvâr bir saha-i hak ve adalete iysal için tanzim edecekleri kanunların ahkam-ı celile-i fıkhiyyeye teması hususunda pek basiretkarane harekette bulunurlar. Ve minallahi’t-tevfik.

Mekteb-i Kudat İkinci Sınıf Talebesi Erzurumlu Ömer Nasuhi

جمعية عامية اسلامية نك ناشر افكار بدر

صاحب امتیاز:

فاتح مجیز در سعادتمندی

استانبول مبعوثی

مصطفیٰ عاصم

سر محمد :

فاتح مجیز در سعادتمندان

توقاد مبعوثی

مصطفیٰ صبری

مدیر مسئول :

مکتب قضاة و علمای ندرن

ris, furb

مندرجات

! کمال	کلیسی منیر
عدالت شرعیہ	عمر نصوحی
بر حقیقت ایضاً	ادیب
حسن اخوت	ع . طیار
حسابات دینہ	شیرانی احمد
شیخ سوسینک پر تحریراتی	
بیان الحق جریدمسنہ ر مکتوب	شمس الدین
ادبی باغیچہ	ع . طیار
ترکستان اعانہ می	

نسخه سی ۱ غرض و روش

آبونه اجرتی (یوسته اجرتیه برا. در)

ممالك اجنبية أخرى :

۱۳۰ و ۱۳۱ فرانس

» 7,00

استانبول وولاتات انچون -

برسنه ایکی ۵۰ عروش

» ۲۵ آیت ۱۱۱

درج اولمیان اور اوراق اعاده ایدلمز

قار ئايرمىزە

کتابخانه آیت الله کمره واحدیت بیوه درج ایدمش بولندیغی نظر اعتبارده آتهرق رعایتزکیده بولندامسی رحا اولنور

درس سعادت

شرکت طبعیه مطبعه سنده طبع اول نموده

عدالت شرعیہ

ادوار قدیمہ دہری جمیت بشریہ ادارہ ابدی
ہیئتہ طرفندن احساب جرائم حقندہ ترتیب مجازہ
توسل اولہرق مافع اجناعیہ تحت تأمینہ آلمشہدہ
مع التأسف برچوق عصرلردہ اشہو ترتیب مجازات
صلاحیتی مجرای عدالتی غائب ایدرک برسیل خروشان
کی اقوام و اممک انحطاط واضمحلالہ سبب اولمشدر .
صحائف تاریخہ پیش نظر مطالعہ آئیرسہ کو بلور-
کہ مقدرات ماتی بداعتسافہ آلان رنجہ متقلبن . اجرای
عدالت پردہسی آلتندہ انسانلری نہ قدر اشکنجہلرہ
کرفتار ایتش ؛ زوالی مظلوملرک حزین حزین فریادندن
آجی آجی نوحاتندن نصالہ متأثر اولمالمشدر .

ایشہ بتون قلبلری بارچہ لایہجق درجہدہ فصیح اولان
اوقدرہ مظالمہ نہایت ویرمک : انسانلری باشقہ برمحیطہ باشقہ
برساحۃ حق وعدالتہ ایصال ایتک اوزرہ علیہ اکل التجات
افندیتر بعث اولہرق آفاق بشریتدہ برلمۃ فیض وانتہاء
بارلامقہ باشلامش ؛ کوکبۃ اسلامینک نشر ایلدیکی زرین ،
لطیف عدالت نورلریلہ ایلک اول صریستان افقلری
تنور ایتش ؛ اقوام قدیمۃ عرب بینندہ اوتہ دہری اجرای
تخریبات ابدن عدوات ، محاربات مرتفع اولہرق اسحاب
ظلم واعتساف لایق اولدقلری مجازانہ کرفتار اولمشدر .
برشاعر حکیمک :

اظلم من شیم النفوس وان تحید

ذاعفۃ فلعلۃ لا یظلم

دیدیکی کی انسانلر غریب برطیعمتدہ یار ادمش
اولدقلرندن ہربری کندی منافع شخصیہ-نی تأمین ؛
کندی ہوسات نفسانیہ سنی تسکین خصوصتدہ ہردرلہ
وسائلہ مراجعتدہ بولنور ، بر مقصد خیلک ، برامل

عایشہ بر صحابی کوندلدی . بر صورت مناسبہ و بازگانہ
دہ-صورلدی . حضرت عایشہ رضی اللہ عنہا (اذاجا
وزالحتان الحتان فند وجب الغسل) بیوردیلر .

بونک اوزرینہ اسباب ایلہ غسلک لازمکہ جکنبہ اجماع
واقع اولمش ومخالفت ایدن بولنامش و اخیر آنجنہدین
عظام حضراتی دہ-بوسلہدہ بلا خلاف غسلک لازمکہ جکنبہ
اتفاق ایتشلر ظاہریہ دن ماعدہ اہیج بری اختلاف ایتامہ شدہ .
انصارک (الماء من الماء) حدیثندن اکسال ایلہ
اغتمسالک لازمکلمہ جکنی اہل لسانندن اولملری
اعتباریلہ اکلامش اولدقلرندن مفہوم ایتک معتبر اولدیغنی
اثبات ایدن بعض حنابلہ واشعرہ بیلہ اجماع مذکورہ
مخالف ایتامہ شدرد .

کوریلدورک انصارک قبل لاجماع استدلال ایتکدہ
اولدقلری احادیث شریفہ و خصوصیلہ (الماء من الماء)
حدیث شریفی مہاجرینک استناد ایتدکاری و اخیرا
حضرت عایشہ رضی اللہ عنہا طرفندن تأیید ایدیلان
حدیث شریف ایلہ نسخ ایدلشدرد .

وصراط مستقیمدہ مذکور اولان حدیث شریف
دخی بوجہلہ دن اولقلہ منسوخدر . حتی بونک منسوخیتی
سنن ابی داوددہ « ابی بن کعب » دن مروی و ابن ماجہ
وترمذینک تخریج وحدیث حسن و صحیح اولق اوزرہ
قبول ایلدکاری بر حدیثلہدہ ثابترد مالی ،

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حضرتلری ابتداء
اسلامدہ ثباتک قلتندن ناشی اکسال ایلہ غسلک لازمکلمہ-
جکنی مجرد ناسہ رخصت اولق اوزرہ تجویز ایدوب
بالآخرہ غسل ایلہ امر ایتش اولدیغنی (ابی بن کعب)
حضرتلری راویلرہ خبر ویرمشدرد . اکثریافقہا
و خصوصیلہ ابن الہمام (الماء من الماء) حدیث شریفک
منسوخیتی بیان ایتلشدرد .

کلیسی

منیر

بر جزا قابل تلافی اولمالی، فائده اخلاقیه بی حائز بولغایدر .
حال بوکه قتل کبی بر جزاده بونلر بولنسه ماز . مع مافیه
مصوم بر کیمسه بی عن جهل اعدام ایتک کبی احوال

فجیه نیک ظهوری دخی ملحوظ اولدیفندن بو کبی
جزا لر هیچ بروقت بررتک مشروعت اکتساب ایدمه .
دیگر قسم ارباب حقوق ایسه دیرکه : حیات
اجتماعیه بی نامین ایچون جمعیت بشریه نیک معلول بر
عضوئی قطع ایتک ظن ایدلیکی قدر مدینه ، انسانیه
منافی برشی دکلدر .

جزا نیک قابل تلافی، فائده اصلاحیه بی حائز بولمه سی
ایسه هر وقت ممکن اوله ماز . جزاده بولماسی لازم اولان
اوصاف مخصوصه دن بر طاقیده جزا نیک عبرت بخش ،
جرم ابله متناسب ، تأمین آسایشه مدار اولماسی جهتیدر .
بناءً علیه هیئت اجتماعیه نیک حیات سیاسییه سی تهذیب
الفا ایدن ؛ یا خود بی کناره بر آدمی حیات قیمتداردن
مهجور بر اقل بر جانی حقندن قتلدن ده اعدالانه بر جزایی
اوله ییلیر . . . نادن بوله بر جزا حکومتلرک دائره صلاح
حقی داخنده بولماسون ؛ . . مصوم بر کیمسه نیک بر اثر
جهالت اوله رق جزا قتل اولماسی ایسه اندر واقع
اوله جق موادنددر .

کتاب تاریخیه بی مطالعه ایدر ؛ ازمینه ابتدائیه دن
زماغزه قدر بتون ملل تمدنه نیک محط سایلیرینه احاله
نظر ایلر ایسه کز کور رسکیز که بونلر آسایش وامنیت
عمومییه بی محافظه ایچون اعدام جزاسنک وجودنه لزوم
کور مشلردر . لکن شونی ده اعتراف ایدر که بوکبی آغیر
جزا لری تحدید ایتلی ؛ اهمیت فرق الاماده بی حائز بولمیان
جرائم حقنده تعیندن اجتناب ایتلیدر .

ایشته بوصف جزا یونیک فکری فقهایی کرامت
نظریات و مطالعاته تماس ایدیکیندن شایان قبولدر .
فقهایی عظام حضراتی شرع شریفک امر ایتدیک
قصاص نفس حقنده یک سیوک ، یک واسع مطالعاته

هیچا هیچک آرقه سی صیره قوشارق ابنای جنسنک
حقوق طبیعیه سی اخلال ایتمکدن ؛ دائره حریتنه تجاوز
ایتمکدن چکنمزر .

بناءً علیه انسانلری بوکبی اعتیادات ردیفندن ،
بوکبی حرکات غیر مشروعه و تجاوزات عدالت شکنانه دن
منع ایچون احکام عاده شرعیه نیک بر قسم مهمی مسائل
جزائی تشکیل ایتکده بولنشددر .

ذاتاً جمیات سیاسییه نیک دوام حیات ، افراد بشریه نیک
آسایش وامنیت تامیه مظهریتی جریان عدالتی ، تأمین
حقوق عبادی صیانت ایدمک مواد مهمه جزا یونیک
وجودیه متوقفدر .

علم اسلامیتده عدالت اولانجه متناسبه تجلی ایتش
اولدیفندن جرائم تصنیف ایدیلرک ترتیب مجازات خصوصه
هر در لولوازم مدلتیه منافع اجتماعیه رعایتده بولنلمشددر .
ایشته عقوبات شرعیه دن قصاص بومدعا نیک واضح
بر شاهیددر .

معلومدر که قصاص ؛ جنایت فی النفس ، جنایت مادون
الفسده مشروع اولوب بونک فائده اجتماعیه سی ؛ موافق
حق و عدالت اولماسی کرک ادا نقلیه و کرک براهین
عقلیه ابله مرتبه وضوحه واصل اولمش اولدیفندن برجه
قبل و قالی موجب اوله جق هیچ برجهتی قائلامشددر .
بالکیز بعض مؤلفین غرب قتل کی ازهاق روحه مؤدی
اولان بر جزا نیک عقلا جائز ، حکمت جزایه موافق اولوب
اولماسی خصوصه متنوع و متخالف افکاره ذاهب
اولمشلردر .

بونلردن بر قسم جزا یون دیرکه : هر هانکی بر جرم
اولورسه اولسون ازهاق روحه مؤدی اوله جق بر جزایی
مستلزم اوله ماز . بر مجرمی محروم حیات ایتک مدینه
خصلت مبعده آدیشه قابل تالیف دکلدر . حکومتلرک
دائره صلاحیه بی داخنده بولسان حق مجازات هیچ
بر زمان ازاله حیات باعث اوله جق در جهده واسع عدالونه ماز ؛

بناءً علیه بر معصومی قتل اتمك فصاحتند بولنان بر جانبك قتلته عدالت مطاقه ، و بویه بر شريرك ازاله وجوديله — بوکي جنایات فجیعہ بی ارتکابه مستعد اولان اشخاص متنبه اوله جفتدن — منفعت عامه تأمین ایدش اولور .

ایشته سبحانه و تقدس حضرتلرینك [ولکم فی القصاص حیوة . . .] نظم انیمیشی ده بو مدعی مؤیددر .

اخبارات تاریخیه دندرکه زمال جاهلینده بر قبیله افرادندن بری دیگر قبیله به منسوب بر شخص طرفندن قتل اولورسه ایکی قبیله بیننده داعیه استقام ایله سندلرجه محاربات و مصادمات دوام ایدر ؛ صاحب قوت اولان قوملرک ضعیف قوملر قارشو باعقدقلری ظم و اعتساف قالماز ایدی . از جهه قبائل عربدن نصیر ایله بنی قریظه بیننده بر قتل و قلع و قمع اولدیی نصیر قبیله سی صاحب سطوت اولدیفندن بنی قریظه حقتند هر درلو حرکات ظالمانده بولغندن چکنمز ایدی . حتی کندی قبیله لرندن بر عیده قارشو بنی قریظه دن بر حر . کندی قبیله لرندن بر قادن رینه بنی قریظه دن بر ارکك قتل اتمك اوزره عقد مقاوله به بنی چاره بنی قریظه نی محبور ایتمشلردر .

لیکن اسلامیتك ظهوريله بوکي چرکین ، وحشیانه عادلانه میدان وریلهرک هر شخص کندی یا پیش اولدیی فعلندن مؤول طوتاشلدر .

جرم ایله جزایینده مساوات و مماثلت بولماسی لازم اولد . یفتندن قاتل متعمد حقتند فصاعدن ده موافق بر جزا تصور اولمه یه جفتی عرض ایتش ایدم . شارح هدای قتل عمد ایله قصاص بیننده کی بو مساواتی اثبات مقصدیه دیبر که : عقوبت متناهیه تک مشروعیتی عمدیتك وجودینه منتوقدر زیرا ؛ جنایت ، عمدیت ایله تکامل ایدر ، جنایتك تکاملنی ایجاب ایدن شیک جزای ایسه بالطبع اکل اولور »

ایشته بوندنطولانی درکه علمای حقوق عمدی اسباب مشدد جزایه دن عد ایتمشلردر .

بولنشلردر . بعض فقههای کرام قتلی : عمد ، خطا ، تسبباً قتل ناملریله اوج قسمه تقسیم ایتشلرده کرک فقههای حنفیه دن ابوبکر رازی و کرک متأخرین علما : قتلی ، عمد ، شبه عمد ، خطا ، خطا مجراسته جاری قتل تسبباً قتلدن عبارت اولوق اوزره بش قسمه آیرمشددر .

قتلک اشبو انواع مختلفه سی آره سنده یا لکیز قتل عمد ، موجب قصاصدر . بناءً علیه قتل عمد ندر ؛ تعریف ایدم . قتل عمد : بر آدمی تفریق اجزایه مؤدی اوله حق آلات و وسائلدن برله قصداً قتل ایلکدن عیسارندر . بونده قتلک مکلف . مقتولک قتله قارشی مؤبداً معصوم الدم اولماسی ، و قاتل ایله مقتول آره سنده شبهه اولاد ، شبهه ملک بولنماسی شرطدر . بناءً علیه بر صبیئتک بر والدک ، بر مالکک قتلی موجب قصاص دکلددر .

ردالمحتار یازیورکه : قتل عمدده تفریق اجزایه بادی اوله حق موادک استعمالی شرط قیلمشدر . زیرا عمد ؛ قصد قیلندن اولدیفندن بوکا دلیل ظاهر یسبیله اطلاع حاصل اوله بیلیر ؛ بو دلیل ایسه قتلک آلات مذکوریه نی استعمال ایتش اولماسیدر ؛ آرق بو دلیل مدلولی مقامنه قائم اولمش اولور ؛ چونکه معارف نظییه شرعیه ده دلالت ؛ مدلولاتی مقامنه قائم اولمقدهدر »

ایشته بر کمسه که معصوم الدم بر آدمی بغیر حق آلات جارحیدن برله بر صورت وحشیانه ده محروم حیات ایدیور . آرق بو جانبك حقتند قصاصدن باشقه نصل بر جزا تعیین اوله بیلیر ؛ . . جرم ایله جزا بیننده مماثلت لازم دگی ایدی ؛ . . ایشه بو صورته آکا رعایت ایدش اولور و بونکله برابر جزا شخصی ، عبرت بخش اولوق خاصه لرینه جامع بولنیور .

منتسبین علم حقوقجه معلومدرکه مجرم حقتند ترتیب ایدیله چک مجازاتک اساس صحیحی حقتند اوتدنیور بر چوق نظریه لر حاصل اولمشدر . بونلر ایچنده الک زیاده حائر قیمت اولان عدالت مطاقه و منفعت عامه نظریه لریدر .

تکمله؛ بحرانده بازپورک : قصاصک مشروعی
[کتب علیکم القصاص ..] و [العقد قود] کی ادله
قطعه ایله ثابتدر بونک سبب مشروعی فساد فی الارضی
رفع و ازاله ایتکدر ؛ رکعی قتل ؛ یعنی عبادہ منسوب
بر فعلدرکه عاده آنکه حیات زائل اولور . شرطی ایسه
استیفای حقدہ معدلت و مائلدر . چونکه : اجزنه
سیات و ضمان عد و انانده مائتک مشروطی [ومن
جاه بالسیئه فلا یجزی الالهنا] نظام شریفیه ثابتدر . برده
جزائک ایجاب تنقیصنده مظلومه غدر ؛ تریدنده مجرمه
ظلم وارددر و غدر و ظلم ایسه حرامدر ، غیر مشروعدر .

شمدی بوراده بر اعتراض وارد خاطر اولور ، شویله
که : مادام که جرم ایله جزاینده نسات آرانلیور
او حالده بر شخصی عدا قتل ایتکه بر جاعتک قصاص
اولتمای فصل جائز اوله بیلیر ؟ حال بوکه بامر مشروعدر .
بوعراضه جواباً زیاهی شوکی بر مطالعه بولتمشدر :
اوت بوراده عدم مساوات کور ایتکندن قیاس اولان قتل
اولتمقدر . لیکن بوقیاس اجماع صحابه ایله ترک اولتمشدر .
حتی اهل صعادن یدی کیمسه بالاشترک بر شخصی قتل
ایتمش اولقله حضرت عمر جهلمسی حقدنه حکم قصاصی
اجرا ایتش و [اگر بوقتنده بون اهل صعا اشتراک
ایتمش اولسلر ایدی عمومی قتل ایلمر ایدم] دیه اعلان
عدانده بولتمشدر . مع مافیه اکثریا بر شخص خصمی
قتل ایچون کندی قوتی کافی کورمهز ؛ باشقه لرینک
معاونته مراجعت ایددرک فعل مذکورہ تصدی ایلمر ؛
قصاص ایسه حکمت جردن ناشی مشروعدر . بناء علیه
بونلردن هر بری بر قاتل مفرد عد اولتهرق حقارنده قصاص
اجرا اولمالیدرکه حیات بشریه تأمین ایدلمش اولسون ،
برده زهوق روح ، غیر متجزی اولدیفندن بر جاعتک
بویله قابل تجزی اولمان برشیده اشتراکی هر بری
حقدنده جزائک تکمائی ، نمادی تطبیقی ایجاب ایدر .

بدایع دخی بو بایده زیاهی ایله هم فیکر اولهرق

دیرکه : اگر بو کی اشتراک جرم و قورعنده شرکی
جنایتدن هر بری عین جزا ایله تجزیه ایدلرسه امر
قصاصدکی فایده ، حکمت انزجار فوت اولهرق هرکس
دیگرینک انضمام معاونتیه فعل قتلہ اجتناب ایدر ؛ بو
صورتله ابواب فساد آچیلمش اولور .

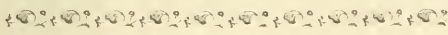
ایشته بو کی حکمت و مصلحته میندرکه بر جوق
جزایون جرائم مشترک ایتکدن بر منوال مشروح
تجزیه منی اقسوب ایتلمشدر . فرانسه جزا قانوننده
بر جرمک مشترک فاعلاری قانونک صراحتی اولمان و دادده
فاعل مستقلى حقدنه ترتیب اولتهحق جزائک هر وجه ایله
عینه تابع طولتمشدر بزم قانون جزائک ۵۰ نجی ماده سنده
دخی [بر جرمک مشترک فاعلاری قانونک صراحتی اولمان
و دادده اول جرمک فاعل مستقلى کی محازات اولنور]
دنیللمشدر .

ایشته بون بو مسروداتدن آکلا شیلدورکه اسلامیت

اوله جانی طیبی بولان قوه قانونیه مزین قویاً امید اید
رزکه ملت محتشم، نوار بر ساحت حق وعدالت ایصال
ایچون تنظیم اید جکلی قانونلرک احکام جلیله فقهیه
تماسی خصصه و صندیک بصیرتکارانه حرکتیه بولورلر
ومن الله التوفیق .

مکتب قصاة ایکیجی صنف طلبه سندن

ارضر ملی : عمر نصوحی

بر حقیقتک ایضاحی

تاریخ اسلامک ۱۸ نجی جزئده احمد حلمی افندی
غریبیک مسئله سنده محمود اسعد افندیک تاریخ دین
اسلام نام اثرنده کی ایضاحاتی و دارالفنون ادبیات و الهیات
شبهه سی مدیری اسماعیل حق افندی آلدینی مطالعاتی
بیاندن صکره دوزک غرائق حننده کی روایات ابن
عباسدن اک ضعیف و جمهور محدثجه مردود بر طریق
ایله گلش اولغله برابر هیچ بر اساسه مستند اولدیغی
و غرائق آیتک محض تصنیع متاخرین اولدیغی
قبول براز زوردر، باخصوص قلب محزون نبوی
تسلیم ایچون محمود اسعد افندیک ذکر آیتدکی آیت
پیش فکر. آنیرسه شو حاله مسئلهک عریض عمیق
تدقیقی (وحی الهام) حننده یاز جقمز بر مبحثه ترک
یده ره ک بوراده شو قدر جک دوزک جناب نبی، دین
اسلامی نشر ایدیمک ایچون بر عزم مردانه ایله
اوهراشدینی و قریبیلرک ممانعت متادیه سنی رفیع ایچون
اسباب تحریک آیتدکی اساده تلقای نفسندن صدور ایدوب
کلمات وحی آراسنه قاریشان غرائق جمله نلک اول مرده
منبعی تعیین ایدیمامش ومع مایه من طرف الحق کندیچی
ایضاظ اولمش ومنبعی حجاب بشری اولدینی ایچون

بشریتک قدرتی اعلا، انسانلری لذائذ حیاتیه، سعادت
دارینه مظهر ایتک ایچون من عدالله احسان بیورلش
بر دین عدالت قریندر .

اسلامیتک اک بارلاق، اک جلی آثار عادلہ سندندرکه
بو محیط علویه، بو سهای منسورک زیر زریننده
باشایان انسانلرک - هر هانککی عنصره منسوب
اولورسه اولسون - حق حیات و حق مصونیتی
هروجه ایله تحت تأمینہ آلمشدر .

کیتبخانه شرق و غربی تربین ایدن مؤلفات حقوقیه
تبع ایدنلر اعتراف ایدرلرکه : محضاضای بازی ایچون
صرف مقدرنده بولمش اولان فقهای اسلامیتک میدانه
کثیردکلی علم جلیل فقه هر درلو قوانین معدلتک منبی
هر درلو قواعد حقوقیهک مصدری اولوق وسعت خارق
الداده سنی حازدر . اسلاملر بوسایه علویه اقوام
سائرلک دستایر حقوقیه سینه مراجعته بولمقی احتیاجندن
وارسته درلر .

وطنک ترقیسی، عالم اسلامیتک اتباعی بولنده افای
حیات ایش اولان حضرت کمال، بر تبیع مدیدک، بر تحری
حقیقتک نتیجه سی اولمق اوزره باقکیز نه دیور :
[لا تقمیدرکه الدہ آسمانی بر شریعت و ایکوز ملیون نفوس
اسلامیه ایچنده و یک سینه نظر ندنه قدر اعظم گلش ایسه جمله سنک
اجر آخرت ایچون وقف وجود ایتلر ایله میدانه کان فقه کی
بر دریای حقیقت موجود ایکن اجانبدن اقتباس احکام
ایتمک کندیچی مجبور بیللم .]

الله کال نزهه الخصالی هر درلو عاطفت الیه سینه مظهر
ایلسون که وقلم دلپذیری خیره آلت اتخاذ ایش : یازمش
اولدینی بارلاق بارلاق اثرلر ایله، لطیف لطیف مقاله لریله
ملت اسلامیتک تئور فکریته، تهذیب اخلاقته خدمتده
بولمشدر .

ایشته بوقدر زنکین، بوقدر مکمل بر منبع حقوقه
مالک اولدیغیزی هر کسندن دهاکوزل تقدیر ایش